

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ

«Затверджено»

Голова приймальної комісії

Волинського національного
університету імені Лесі Українки

Анатолій ЦЬОСЬ

«25 березня» 2022 р.

ПРОГРАМА

ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПРАНТУРИ

ДЛЯ ВСТУПУ НА НАВЧАННЯ НА ОСНОВІ ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ

МАГІСТРА (ОСВІТНЬО-КВАЛІФІКАЦІЙНОГО РІВНЯ

СПЕЦІАЛІСТА)

ДЛЯ ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ (PhD)

ГАЛУЗІ ЗНАНЬ 03 ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 034 КУЛЬТУРОЛОГІЯ

(освітньо-наукова програма «Соціокультурна аналітика»)

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма розроблена для підготовки до вступного випробовування до аспірантури зі спеціальності «Культурологія» (третій рівень освіти підготовки доктора філософії (PhD) з культурології). В основі програми – зміст базового культурологічного курсу для підготовки до вступу в аспірантуру зі спеціальності «Культурологія» випускників магістратури. При розробці програми враховано матеріали сучасних підручників, посібників та хрестоматій з культурології, рекомендованих Міністерством освіти і науки України.

Вступне випробування з культурології має на меті перевірку вмінь вступників до аспірантури самостійно аналізувати різні культурні явища та процеси в історичній динаміці та у контексті духовно-ідеологічних трансформацій, тенденції сучасного культурного середовища в Україні та світі; соціокультурні та політико-ідеологічні фактори, які обумовлюють актуальність культурологічних досліджень; специфіку сучасних культурознавчих парадигм; а також застосовувати набуті знання для вирішення конкретних професійних завдань; вміло користуватися усім арсеналом методів і методик наукових досліджень.

Вступники до аспірантури на іспиті повинні розкрити основний зміст питань білета та додаткових питань і показати при цьому:

- знання першоджерел та вміння використовувати їх змістовні ідеї при аналізі актуальних культурологічних проблем;
- володіння методологічними принципами та категоріальним апаратом культурологічного аналізу;
- вміння аргументовано й логічно викладати свої погляди.

Тематичний виклад змісту

Тема 1. ПРЕДМЕТ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ КУРСУ

Поняття культури. Культура як творчість та спосіб людського буття. Відмінність культури і цивілізації. Матеріальне і духовне в культурі. Культура і соціальне буття. Відмінність культури і цивілізації. Поняття духовної культури. Типлогія духовної культури. Функції культури - пізнавальна, світоглядна, комунікативна, інтегративна, нормативно-оціночна. Предмет історії культури. Культура в часі і просторі. Методологічні підходи до вивчення історії культури. Історичний, логічний, порівняльний методи

пізнання. Поняття культурно-історичного плюралізму. Загальнолюдське та національне в культурному розвитку. Типологізація і класифікація культур: логіко-методологічний аналіз. Генеза і розвиток думок про сутність і закономірності культурного розвитку людства. Аналіз основних концепцій розвитку культури. Значення освоєння історії світової та вітчизняної культури для розвитку особистості.

Література:

1. Гачев Г. Национальные образы мира. - М., 1988. -Гл. 1-2.
2. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. Посібник. Київ, Либідь, 2010. 400 с. Розд. 1, 2.
3. Кертман Л.Е. История культуры стран Европы и Америки. М., 2007. Гл.1,2.
4. Культура і розвиток людства. К., 2019.
5. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид. /За загальн. редак. Яртия А.В., Шендрика С.М., Черепанової С.О. Львів, Світ, 1994. 496 с.
6. Ліндсей Дж. Коротка історія культури. В 2-х томах. К.: Мистецтво, 1995.
7. Огієнко Іван. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. К.: Фірма "Довіра", 1992. 141 с.
8. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури /Навч. посібник. - Харків: Основа, 1990. - 223 с.
9. Самосознание европейской культуры XX века. Мыслители и писатели Запада о месте культуры в современном обществе. М.,1991.
10. Теорія та історія світової та вітчизняної культури: Курс лекцій /Бичко А.К. та ін. - К.: Либідь, 1992. - 392с.
11. Тойнби А.Дж. Постижение истории. - М., 1991.
12. Шпенглер О. Закат Европы. Т.1. М., 1993. С.144-173, 189-200.
13. Ясперс К. Смысл и назначение истории. - М., 1994. -С .32-98.

Тема 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПЕРВІСНОЇ КУЛЬТУРИ

Проблема походження людини та її культури. Діяльність та спілкування як субстанції культурного розвитку. Формування системи міжлюдських відносин. Людина і природа. Періодизація первісної епохи. Культура мисливців та збирачів палеоліту та мезоліту. Розвиток знарядь праці. Типи первісного житла. Предмети побуту "Неолітична революція" та перехід до землеробства і скотарства. Демографічний вибух та неолітичні міграції. Расова диференціація людства. Виникнення мовних сімей та їх еволюція. Причини нерівномірності розвитку первісних етносів. Генеза духовної культури первісних людей. Тотальна сакралізація світу. Чуттєво-образні форми

пізнання світу та самоусвідомлення. Сутність магії та її різновиди. Традиції та звичаї у первісному колективі. Ритуал і обряд. Символічний зміст елементів первісної культури. Перші проторелігійні культури. Тотемізм, фетишизм, анімізм, культури предків, природних стихій. Погребальна культура. Перші землеробські культури. Поняття міфу. Синкретизм міфологічного світогляду первісної людини. Міфологічна картина світу як перша форма самосвідомості культури. Структура та Функції міфу. Типологія міфів. Антропоморфізм міфологічного світогляду.

Література:

1. Голосовкер Я.Э. Логика мифа. М., 1987.
2. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібник /Керівник авт. колективу Л.Т. Левчук. - К.: Либідь, 1997. - 448 с.
3. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібник /Керівник авт. колективу Л.Т. Левчук. - Київ, Либідь, 2007. - 448 с.
4. Качановский В.В. История культуры Западной Европы: Учеб. пособие. - Мн.: ИП "Экоперспектива", 1998. - 190 с.
5. Качановский В.В. История культуры Западной Европы: Учеб. пособие. - Мн.: ИП "Экоперспектива", 1998. - 190 с.
6. Кертман Л.Е. История культуры стран Европы и Америки (1870 - 1917): Учебн. пособие для вузов по спец. "История", - М.: Высшая школа, 1987. - 304 с.
7. Леви-Брюль К. Сверхъестественное в первобытном мышлении.-М., 2004.
8. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид. /За загальн. редак. Яртися А.В., Шендрика С.М., Черепанової С.О. - Львів, Світ, 1994. - 496 с.
9. Ліндсей Дж. Коротка історія культури. В 2-х томах. - К.: Мистецтво, 1995.
10. Лосев А.Ф. Диалектика мифа // Лосев А.Ф. Философия. Мифология. Культура. - М., 1991 /вступ, Гл.І-Ш,УІ,Х /.
11. Мифы народов мира. Энциклопедия. В 2-х томах. - М., 2001.
12. Огієнко Іван. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. - К.: Фірма "Довіра", 1992. - 141 с.
13. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури /Навч. посібник. - Харків: Основа, 1990. - 223 с.
14. Ранние формы искусства. - М., 2007. Столяр А.Д. Происхождение изобразительного искусства. -М., 1979.
15. Сподарева Н.И. Традиционная культура: виды, пути развития. К.: "Магистр-S", 1997. 144 с.
16. Тайлор Э.Б. Первобытная культура. - М., 1989. Токарев С.А. Ранние формы религии. - М., 2002. - С.507-563, 577-588.

17. Теорія та історія світової та вітчизняної культури: Курс лекцій / Бичко А.К. та ін. - К.: Либідь, 2003. - 392с.
18. Фрезер Дж. Золотая ветвь. - М., 2007.
19. Чмихов М.О. Давня культура. - К., 2008. - С.37-63, 141-143.
20. Юхвидин П.А. Мировая художественная культура. От истоков до XVII века. О лекциях, беседах, рассказах. - М.: Новая школа, 1996. - 288 с.

Тема 3. АНТИЧНА КУЛЬТУРА

Поняття античності, її історичні та географічні рамки. Періодизація античної культури, історично-географічна зумовленість розвитку найдавніших цивілізацій Еллади.

Культура Греції. Крито-мікейська культура. Культура Греції: населення, спосіб життя, релігія, мистецтво. Експансія ахейців. Культурні центри Ахейського світу. Культурні контакти зі Сходом. Переселення дорійських племен та їх соціально-культурне життя. Архаїчний період розвитку давньогрецької культури. До-класична міфологія як відбиття устоїв родової общини, світу матеріальної архаїки. Гомерівський епос /"Іліада", "Одіссея"/ та його світоглядні основи. Поступова алегоризація та раціоналізація античної міфології. "Золотий вік" Перікла. Особливості класичного періоду розвитку грецької культури. Міфологія класичного періоду як перехід до антропоморфізму та культу героїв. Інтелектуалізація міфу. Релігійні культури та обрядність в Елладі /Елевсінські містерії культури Деметри, культури Аполлона, Діоніса/. Загальногрецька роль Дельфійського оракула. Орфічні релігійно-філософські уявлення. Основні етапи розвитку філософської та естетичної думки. Розквіт філософії в класичний період. Ейдетичне відношення до світу як феномен античної самосвідомості. Естетичні принципи античного образотворчого мистецтва. Пластичність та чуттєвий характер античного світовідношення. Античний космос в образно-чуттєвому світобаченні. Храмова архітектура Еллади. Доричний, іонійський та коринфський стилі. Особливості архітектурного канону. Антична скульптура. Розвиток музичної культури, літератури, театру. Особливості культури елліністичного світу. Синкретичний та еkleктичний характер елліністичної культури. Розквіт пластичних мистецтв. Розвиток філософії, науки, літератури. Криза культури рабовласницького суспільства елліністичної Греції. Всесвітньо-історичне значення грецького періоду античної культури.

Культура Риму. Особливості культури етрусків. Історичні умови

піднесення Риму, як політичного, економічного та культурного центру середземноморських земель. Двомовність римської культури. Ідеологія римської патріархальної сім'ї. Громадянське право. Релігія і міфологія, родові і домашні культи, загальнодержавний культ імператора. Публічні церемонії. Різноманітність філософських вчень. Неоплатонізм як синтез і підсумок античної філософії. Розвиток літератури: римська поезія, драматургія, латинська проза. Наукові знання та освіта. Образотворче мистецтво. Розвиток живопису / фреска, мозаїка, енкаустика. Розквіт портретної скульптури. Своєрідність римської архітектури. Криза античної духовної культури та виникнення і поширення християнства.

Література:

1. Античность как тип культуры. - М., 1988.
2. Антология мировой философии.-Т. 1.-Ч. 1.-М., 1969.
3. Асмус В.Ф. Античная философия.-М., 1975.
4. Богомолов А.С. Античная философия.-М., 1985.
5. Боннар А. Греческая цивилизация.- М., 1992.
6. Винничук Л. Люди, нравы, обычаи древней Греции и Рима.-М, 1908.
7. Диоген Лаэртский. О жизни, учениях и изречениях знаменитых философов. - М., 1979.
8. История и культура античного мира. - М., 1977.
9. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібник / Керівник авт. колективу Л.Т. Левчук. - Київ, Либідь, 2001 - 448 с.
10. Качановский В.В. История культуры Западной Европы: Учеб. пособие. - Мн.: ИП "Экоперспектива", 1998. - 190 с.
11. Кертман Л.Е. История культуры стран Европы и Америки (1870 - 1917): Учебн. пособие для вузов по спец. "История", - М.: Высшая школа, 1987. - 304 с.
12. Кнабе Г.С. Древний Рим. - М., 1986.
13. Культура Древнего Рима. В 2-х т. » М., 1985.
14. Куманецкий К. История культуры древней Греции и Рима.-М., 1990.
15. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид. / За загальн. редак. Яртися А.В., Шендрика С.М., Черепанової С.О. - Львів, Світ, 1994. - 496 с.
16. Ліндсей Дж. Коротка історія культури. - К., 1995. - Ч. 2.
17. Лосев А.Ф. История античной эстетики.-М., 1962-1968.
18. Огієнко Іван. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. - К.: Фірма "Довіра", 1992. - 141 с.
19. Парандовський Я. Міфологія. Вірування та легенди стародавніх греків та римлян. - К., 1977.
20. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури / Навч. посібник. - Харків: Основа, 1990. - 223 с.

21. Сподарева Н.И. Традиционная культура: виды, пути развития. - К.: "Магистр-S", 1997. - 144 с.
22. Теорія та історія світової та вітчизняної культури: Курс лекцій / Бичко А.К. та ін. - К.: Либідь, 2008. - 392 с.
23. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней философии. - М., 1981. Фрагменты ранних греческих философов. - М., 1989. - Ч. 1.
24. Юхвидин П.А. Мировая художественная культура. От истоков до XVII века. О лекциях, беседах, рассказах. - М.: Новая школа, 1996. - 288 с.

Тема 4. СЕРЕДНЬОВІЧНА КУЛЬТУРА ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Соціальні та світоглядні основи західноєвропейської середньовічної культури. Розуміння терміну "середні віки". Специфіка соціальної структури середньовічного суспільства. Міста як центри культурного життя. Теоцентричний характер світогляду. Римська курія і культура. Розвиток освіти, науки, філософії. Особливості лицарської культури. Народна культура Середньовіччя. Середньовічний епос. Міська література. Стилiстичні особливості розвитку культури : а/ дороманський стиль; б/ романіка; в/ готика. Особливості культури франків. Поліхрамний та "звіриний" художні стилі. Каролінгський ренесанс. Романська архітектура: Місто-цитадель. Храмове зодчество, романський замок. Духовні та соціально-політичні передумови становлення готичного стилю. Пропорції готичної архітектури. Готичний храм як втілення середньовічних уявлень про світобудову. Реалізм і психологізм готичної скульптури. Своєрідність готичного живопису / вітражі, вівтарні розписи, книжкова мініатюра / .

Література:

1. Бартенев И.А., Батажкова В.Н. Очерки истории архитектурных стилей. - М., 1983. - С.58-82.
2. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. - М., 1964.
3. Дмитриева Н.А. Краткая история искусств. Вып. I. - М., 1986. - С. 131-171.
4. История искусства зарубежных стран: средние века. Возрождение. - М., 1982. - Гл. II.
5. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібник / Керівник авт. колективу Л.Т. Левчук. - К.: Либідь, 1997. - 448 с.
6. Качановский В.В. История культуры Западной Европы: Учеб. пособие. - Мн.: ИП "Экоперспектива", 1998. - 190 с.
7. Кертман Л.Е. История культуры стран Европы и Америки (1870 - 1917): Учебн. пособие для вузов по спец. "История", - М.: Высшая школа, 1987. - 304 с.

8. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид. /За загальн. редак. Яртися А.В., Шендрика С.М., Черепанової С.О. - Львів, Світ, 1994. - 496 с.
9. Ліндсей Дж. Коротка історія культури. В 2-х томах. - К.: Мистецтво, 1995.
10. Нессельштраус У. Г. Искусство Западной Европы в средние века. Л., 1964.
11. Огієнко Іван. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. - К.: Фірма "Довіра", 1992. - 141 с.
12. Пановский Е. Готическая архитектура и схоластика// Богословие в культуре средневековья. - К., 1992.
13. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури /Навч. посібник. - Харків: Основа, 1990. - 223 с.
14. Сокоцинский О. И. Искусство западноевропейского средневековья - М., 1964.
15. Сподарева Н.И. Традиционная культура: виды, пути развития. - К.: "Магистр-S", 1997. - 144 с.
16. Теорія та історія світової та вітчизняної культури. Курс лекцій.-К., 2013. - С.117- 128.
17. Теорія та історія світової та вітчизняної культури: Курс лекцій /Бичко А.К. та ін. - К.: Либідь, 2006. - 392с.
18. Хейзинга Й. Осень средневековья.-М.,2011.
19. Юхвидин П.А. Мировая художественная культура. От истоков до XVII века. О лекциях, беседах, рассказах. - М.: Новая школа, 1996. - 288 с.

Додаткова література

1. Всеобщая история искусств. -М., 1960.-Т.2.
2. Гюго В. Собор Парижской богородицы /будь-яке видання/.

Тема 5. КУЛЬТУРА ЕПОХИ ВІДРОДЖЕННЯ

Поняття Відродження або Ренесансу. Історичні передумови Ренесансу. Світоглядні витоки ренесансної культури, її характерні риси. Гуманізм, антропоцентризм. Процеси секуляризації. Зворотна сторона титанізму.

Італійське Відродження. Проторенесанс. Літературно-філософська спадщина Данте Аліг'єрі. Образотворче мистецтво /творчість Чімабуе, Джотто. Раннє Відродження в Італії. Гуманістична культура як домінанта італійського Ренесансу. Платонівська Академія у Флоренції. Синтез гуманізму і неоплатонізму. Мистецтво і література /творчість Брунеллескі, Альберті, Донателло, Мазаччо, Ботічеллі, Петрарки, Бокаччо. Високе і Пізнє Відродження. Своєрідність і суперечливість розвитку культури. Творчість титанів італійського Ренесансу /Леонардо да Вінчі, Рафаеля, Мікеланджело.

Наступ феодально-католицької реакції і крах гуманістичних ідеалів. Своєрідність розвитку мистецтва у Венеції / Веронезе, Тіціан, Тінтаретто /. Маньєризм. Розвиток літератури.

Відродження в Іспанії. Історичні умови генези іспанського Відродження, особливості культурного розвитку. Художня культура /творчість Ель Греко/. Іспанська ренесансна література/Сервантес. Лопе де Вега.

Культура Північного Відродження .Вплив Реформації на розвиток європейської культури. Релігійне забарвлення Північного Відродження. Північно-європейський гуманізм /творчість Е.Роттердамського, й. Рейхліна/. Особливості розвитку ренесансної культури в Нідерландах/творчість братів Ван Ейк, І.Босха, П.Брейгеля/. Відродження в Німеччині/А. Дюрер/. Французька ренесансна література /Ф.Війон, Ф.Рабле/. Відродження в Англії /Т.Мор, В.Шекспір /.

Література:

1. Баткин Л. М. Итальянские гуманисты: стиль науки и стиль мышления. - М., 1978.
2. Баткин Л.М. Данте и его время.-М. ,1965.
3. Брагина Л.М. Итальянский гуманизм.-М. ,1977.
4. Вазари Дж. Жизнеописания .СПБ ,1992 /біографії Чімабус,Джотто/.
5. Війон Ф. Великий заповіт/будь-яке видання/.
6. Гарэн Э. Проблемы итальянского Возрождения. - М., 1986.
7. Гусев В.І.Історія західноєвропейської філософії ХУ-ХУІІ ст.-К .,1994.
8. Данте А. Божественна комедія /будь-яке видання/.
9. Данте А. Vita Nova /будь-яке видання/.
- 10.Дмитриева Н. А. Краткая история искусств.-Вып. I .-С. 223-233.
- 11.Е.Роттердамський. Похвала глупості.-К.,1993.
- 12.История искусства зарубежных стран: средние века, Возрождение. - М., 1982.
- 13.Історія зарубіжної літератури. -Львів, 1993. -С. 142-146.
- 14.Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібник /Керівник авт. колективу Л.Т. Левчук. - К.: Либідь, 1997. - 448 с.
- 15.Каптерева Т.П. Эль Греко. Культура средневековой Испании.-М., 1965.
- 16.Качановский В.В. История культуры Западной Европы: Учеб. пособие. - Мн.: ИП “Экоперспектива”, 1998. - 190 с.
- 17.Кертман Л.Е. История культуры стран Европы и Америки (1870 - 1917): Учебн. пособие для вузов по спец. “История”, - М.: Высшая школа, 1987. - 304 с.

- 18.Лазарев В.Н. Леонардо да Винчи. - М.,1952.
- 19.Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид. /За загальн. редак. Яртия А.В., Шендрика С.М., Черепанової С.О. - Львів, Світ, 2004. - 496 с.
- 20.Ліндсей Дж. Коротка історія культури. В 2-х томах. - К.: Мистецтво, 1995.
- 21.Лоренцо Вашла.Изб.философские произведения. - М., 1990.
- 22.Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. - М., 1985.
- 23.Маклои А. Мир Ренессанса. - Будапешт, 1986.
- 24.Мандельштам О.Э.Разговор о Данте// Мандельштам О. Э. Слово и культура. - М.,1987.
- 25.Мор Т. Італія /будь-яке видання/. Петрарка Ф. Избранное. - М., 1974.
- 26.Огієнко Іван. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. - К.: Фірма "Довіра", 1992. - 141 с.
- 27.Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури /Навч. посібник. - Харків: Основа, 1990. - 223 с.
- 28.Рабле Ф .Гаргантюа Пантагрюель /будь-яке видання/.
- 29.Сервантес .Дон Кіхот /будь-яке видання/.
- 30.Сподарева Н.И. Традиционная культура: виды, пути развития. - К.: "Магистр-S", 1997. - 144 с.
- 31.Теорія та історія світової та вітчизняної культури: Курс лекцій /Бичко А.К. та ін. - К.: Либідь, 2009. - 392с.
- 32.Шекспір В. Вибрані твори /будь-яке видання/.

Тема 6. КУЛЬТУРА НОВОГО ЧАСУ

Соціально-історичний контекст. Розвиток мануфактур і прискорення первісного нагромадження капіталу. Промисловий переворот. Становлення буржуазної цивілізації. Зміни в соціальній структурі. Завершення процесу формування національних держав, абсолютні монархії. Поглиблення процесу секуляризації культури. Бурхливий розвиток природничих наук. Технічні винаходи. Філософська думка епохи. Становлення і розвиток європейського раціоналізму. Правова і політична думка. Духовний рух Просвітництва і його вплив на розвиток культури. Німецька класична філософія як вершина і синтез філософської думки Нового Часу. Сильове розмаїття розвитку художньої культури. Особливості основних стильових напрямків розвитку мистецтва: класицизму, барокко, позастильових течій. Творчість Дж.Берніні, П.П.Рубенса, А.Ватто, Н.Пуссена, М.Караваджо, Рембрандта, Веласкеса, Ж.Давіда, Ф.Гойї. Музична культура. Симфонізм. Виникнення опери і балету. Театральне мистецтво. Література: урізноманітнення жанрів і стилістики. Поляризація основних типів художнього мислення: класичного, романтичного і реалістичного. Якісні зміни в духовних орієнтирах в першій половині ХІХ

ст., героїчний пафос та іронія романтизму. Творчість видатних романтиків Е.Делакруа, Г.Гейне, Ф.Шиллера, В.Гюго, Ф.Шопена, А.Міцкевича та ін.

Література:

1. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібник / Керівник авт. колективу Л.Т. Левчук. - К.: Либідь, 1997. - 448 с.
2. Качановский В.В. История культуры Западной Европы: Учеб. пособие. - Мн.: ИП "Экоперспектива", 1998. - 190 с.
3. Кертман Л.Е. История культуры стран Европы и Америки (1870 - 1917): Учебн. пособие для вузов по спец. "История", - М.: Высшая школа, 1987. - 304 с.
4. Культура народов Центральной и Юго-Восточной Европы в эпоху Просвещения. - М., 1988.
5. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид. / За загальн. редак. Яртися А.В., Шендрика С.М., Черепанової С.О. - Львів, Світ, 1994. - 496 с.
6. Ліндсей Дж. Коротка історія культури. В 2-х томах. - К.: Мистецтво, 1995.
7. Огієнко Іван. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. - К.: Фірма "Довіра", 1992. - 141 с.
8. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури / Навч. посібник. - Харків: Основа, 1990. - 223 с.
9. Ренесанс. Барокко. Класицизм. Проблема стилей в західноєвропейському мистецтві. - М., 1966.
10. Сподарева Н.И. Традиционная культура: виды, пути развития. - К.: "Магистр-S", 1997. - 144 с.
11. Теорія та історія світової та вітчизняної культури: Курс лекцій / Бичко А.К. та ін. - К.: Либідь, 1992. - 392 с.

Тема 7. ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКА КУЛЬТУРА

ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХІХ - ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТ.

Соціально-економічні та політичні умови розвитку культури в 2-ій половині ХІХ ст. Зміни в соціальній структурі. Розвиток природничих наук: нова картина світу, парадоксальний тип мислення. Принципи історизму і діалектики - в гуманітарних науках. Радикалізація філософських та ідеологічних теорій. Утвердження критичного реалізму в художній культурі. Натуралізм як літературно-художня течія/творчість Е.Золя. Генеза імпресіонізму в образотворчому мистецтві. Творчість Е.Мане, К.Моне, Е.Дега, О. Ренуара. Імпресіонізм в літературі. Особливості художньої стилістики постімпресіоністів/ П.Сезанн, Тулуз-Лотрек, П.Гоген, Ван Гог./Символізм в

літературі і образотворчому мистецтві. Модерн як художній стиль епохи зламу століть. Музична та театральна культура епохи зламу століть. Духовна атмосфера "кінця віку". Ірраціоналістичні, інтуїтивістські та песимістичні філософські концепції. Відмова від традиційних цінностей культури і генеза модернізму. Акцент на підсвідомі глибини людської психіки, суб'єктивізм, ірраціоналізм, інтуїтивізм. Створення принципово нових можливостей виражальності, стильове новаторство модернізму. Особливості художніх напрямів модернізму та творчості їх представників. Кубізм, футуризм, експресіонізм, абстракціонізм, дадаїзм. Творчі пошуки художників парижської школи (П.Пікассо, А.Модільяні, М.Шагала). Монументальна і камерна скульптура Родена і А.Майоля. Модерністичні новації в музичному та театральному мистецтві. Психоаналіз /З. Фрейд/, гуманістичний психоаналіз Е.Фромма, аналітична психологія та філософія культури К.Юнга. Генеза екзистенціалізму. Філософія абсурду. Вплив філософсько-естетичних течій на теорію і практику культури в цілому і мистецтва зокрема. Поняття культурного авангарду. Посилення поляризації культури на елітарну і масову.

Література:

1. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібник /Керівник авт. колективу Л.Т. Левчук. - К.: Либідь, 1997. - 448 с.
2. Качановский В.В. История культуры Западной Европы: Учеб. пособие. - Мн.: ИП "Экоперспектива", 1998. - 190 с.
3. Кертман Л.Е. История культуры стран Европы и Америки (1870 - 1917): Учебн. пособие для вузов по спец. "История", - М.: Высшая школа, 1987. - 304 с.
4. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид. /За загальн. редак. Яртия А.В., Шендрика С.М., Черепанової С.О. - Львів, Світ, 1994. - 496 с.
5. Ліндсей Дж. Коротка історія культури. В 2-х томах. - К.: Мистецтво, 1995.
6. Огієнко Іван. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. - К.: Фірма "Довіра", 1992. - 141 с.
7. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури /Навч. посібник. - Харків: Основа, 1990. - 223 с.
8. Сподарева Н.И. Традиционная культура: виды, пути развития. - К.: "Магистр-S", 1997. - 144 с.

9. Теорія та історія світової та вітчизняної культури: Курс лекцій /Бичко А.К. та ін. - К.: Либідь, 1992. - 392с.
10. Юхвидин П.А. Мировая художественная культура. От истоков до XVII века. О лекциях, беседах, рассказах. - М.: Новая школа, 1996. - 288 с.

Тема 8. КУЛЬТУРА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОСТІ

Соціально-економічний та політичний контекст сучасного культурного розвитку. Особливості духовної ситуації сучасної епохи. Феномен "масової культури", його соціальна та естетична сутність. Роль засобів масової інформації. Технічні види мистецтва і процес візуалізації та тиражування культури. Кіно і телебачення, експансія комп'ютерної техніки. Нові засоби художнього вираження. Взаємодія масової та елітарної культур. Артефакти "поп-культури" і споживацька модель існування. Теорія і практика контр-культури як вираження ідеї альтернативи споживацькому статусу-кво. Соціальна та естетична сутність рок-культури, молодіжної субкультури протесту. Еволюція контркультурних шукань на кінець XX століття. Культура постмодерну. Особливості постмодерністичного дискурсу: полістилістика, серійність, метод деконструкції, делігітимації тощо ; сучасна культура як об'єкт іронії, критики, скепсису ; свідомо відмова від претензії на остаточну істину. Причини кризових явищ в сучасній культурі. Глобальні проблеми сучасності та їх культурологічний зміст. Вплив культури на розв'язання глобальних проблем. Пошуки шляхів гуманізації культури і суспільства. Екологія культури і проблема збереження духовних традицій та матеріальних культурних цінностей.

Література:

1. Історія світової культури. Культурні регіони: Навч. посібник /Керівник авт. колективу Л.Т. Левчук. - Київ, Либідь, 2008. - 448 с.
2. Качановский В.В. История культуры Западной Европы: Учеб. пособие. - Мн.: ИП "Экоперспектива", 1998. - 190 с.
3. Кертман Л.Е. История культуры стран Европы и Америки (1870 - 1917): Учебн. пособие для вузов по спец. "История", - М.: Высшая школа, 1987. - 304 с.
4. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид. /За загальн. редак. Яртия А.В., Шендрика С.М., Черепанової С.О. - Львів, Світ, 1994. - 496 с.
5. Ліндсей Дж. Коротка історія культури. В 2-х томах. - К.: Мистецтво, 1995.
6. Огієнко Іван. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу. - К.: Фірма "Довіра", 1992. - 141 с.

7. Полікарпов В.С. Лекції з історії світової культури /Навч. посібник. - Харків: Основа, 1990. - 223 с.
8. Сподарева Н.И. Традиционная культура: виды, пути развития. - К.: "Магістр-S", 1997. - 144 с.
9. Теорія та історія світової та вітчизняної культури: Курс лекцій /Бичко А.К. та ін. - К.: Либідь, 1992. - 392с.
10. Юхвидин П.А. Мирская художественная культура. От истоков до XVII века. О лекциях, беседах, рассказах. - М.: Новая школа, 1996. - 288 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ НА ВСТУПНОМУ ІСПИТІ

Оцінювання відповіді вступника до аспірантури відбувається на підставі виявленого рівня його підготовленості до науково-дослідної й дослідно-експериментальної діяльності в галузі теорії навчання, ступеня й глибини бачення ним нагальних педагогічних проблем і шляхів їх вирішення.

- знання першоджерел і вміння використовувати їх зміст й основні ідеї при аналізі педагогічних проблем;
- оволодіння змістом педагогічних принципів та категорій, вміння оперувати ними при викладенні теоретичного матеріалу;
- уміння демонструвати та аргументувати свої погляди;
- здатність до проведення самостійних наукових досліджень в обраній галузі (спеціалізації).

Оцінювання відповідей на вступних іспитах відбувається за 5-бальною шкалою. Вступника допускають до участі в конкурсному відборі, якщо кількість балів з вступного випробування складає не менше 3 за 5-бальною шкалою.

Результати вступних іспитів оголошують вступникам у день складання.

5 балів – якщо під час відповіді на питання продемонстровано вільне оперування педагогічними знаннями з усіх галузей педагогічної науки, здатність підтримати проблемну дискусію, професійну ерудицію в передбачуваній сфері наукового дослідження, поінформованість щодо найбільш важливих педагогічних ідей, які висловлювалися в минулому та є предметом наукових дискусій сьогодні, володіння поняттєво-категоріальним апаратом сучасної педагогіки; виявлено науково-аналітичні здібності, здатність виокремлювати педагогічні факти, явища, події й описувати їх мовою педагогічної науки, використовувати теоретичні знання як основу й метод пізнання, знаходити й бачити проблеми для здійснення актуальної науково-педагогічної діяльності, комбінувати знання для більш глибокого розуміння проблем і збагачення професійних знань.

4 бали – якщо загалом розкрито зміст питань, показано загальну наукову ерудицію, науково-аналітичні здібності, проте не виявлено та необґрунтовано сучасні проблеми в розвитку педагогічної науки не наведено власне бачення шляхів їх вирішення.

3 бали – ставиться вступникові до аспірантури, який розкрив основний зміст питань, однак припустився окремих неточностей у трактуванні

провідних науково-педагогічних категорій, концепцій та стратегій розвитку освіти.

2 бали – фіксується у випадку відсутності знань науково-теоретичних джерел та основних проблем обраної наукової спеціальності, за умов неадекватної відповіді на питання

Відповідальний секретар

Олег ДИКИЙ